Seat No. : _______________

# MH-103

**March-2022**

**B.Ed., Sem.-I**

**B-104 : Sanskrit**

**Time : 2 Hours]** **[Max. Marks : 50**

**વિભાગ – I** **42**

**સૂચના :** (1) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના જવાબ આપો.
**Instructions :** Answer any **three** questions from the following.
(2) જમણીબાજુ દર્શાવેલ આંક પ્રશ્નોના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.
Marks to the right indicate total marks of the questions.

1. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

Answer the following questions :

(A) સંસ્કૃત ભાષા શિક્ષણના સામાન્ય હેતુઓ જણાવી, કોઈપણ બેના વિશિષ્ટ હેતુ લખો.

State general objectives of Sanskrit teaching and give specific objective of any two. **7**

(B) સંસ્કૃતનું ભાવાત્મક મહત્ત્વ સમજાવો.

Explain the sentimental importance of Sanskrit. **7**

2. (A) સંસ્કૃત પંચની ભલામણો જણાવો.

Explain the recommendations of Sanskrit Panch. **7**

(B) સંસ્કૃતનું સાંસ્કૃતિક દષ્ટિએ મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.

Explain the cultural importance of Sanskrit. **7**

3. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

Answer the following questions :

(A) માઈક્રોટીચિંગ એટલે શું ? માઈક્રોટીચિંગના સોપાનો સ્પષ્ટ કરો.

What is Microteaching ? Specify the steps of Microteaching. **7**

(B) નિદર્શન પદ્ધતિનું મહત્ત્વ અને મર્યાદા જણાવો.

Explain the importance and limitation of the Demonstration method. **7**

4. (A) ધોરણ-8 સંસ્કૃતમાંથી કોઈ એક એકમ પસંદ કરી, નીચેના મુદ્દા માટે પાઠ આયોજન બનાવો :

(1) વિશિષ્ટ હેતુઓ (2) શૈક્ષણિક મુદ્દા (3) શિક્ષકની પ્રવૃત્તિ

Selecting a unit from 8th standard in Sanskrit, draw a lesson plan for the following head : **7**

(1) Specific Objectives (2) Teaching Points (3) Teacher's Activities

(B) વાર્તા પ્રયુક્તિનો ઉપયોગ કરી વિષયાભિમુખ કૌશલ્યનો પાઠ તૈયાર કરો.

Prepare a Set-induction skill lesson with the use of story-telling technique. **7**

5. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

Answer the following questions : **7**

(A) માતૃભાષામાં અનુવાદ કરો :

Translate into mother tongue :

(i) माधुर्यमक्षरव्यक्तिः पदच्छेदस्तु सुस्वरः ।
धैर्य लयसमर्थं च षडेते पाठका गुणाः ।

(ii) दरिद्राय धनं देयं ज्ञानं देयं जडाय च ।
पिपासिताय पानीयं क्षुधिताच च भोजनम् ।।

(iii) तक्षकस्य विषं दन्ते भक्षिकायाब्ध मस्तके ।
वृक्षिकस्य विषं पृच्छे सर्वाङ्गेदुर्जनस्य च ।।

(B) સ્વર અને વ્યંજનનો તફાવત સ્પષ્ટ કરી, સંસ્કૃત ધ્વનિઓના ઉચ્ચાર સ્થાન પ્રમાણે કોઠો દર્શાવો.

Clarify the difference between स्वर and व्यंजन. State the Sanskrit sounds according to their pronunciation place. **7**

6. (A) નીચેના ગદ્યાંશના આધારે પ્રશ્નોના જવાબ સંસ્કૃતમાં લખો :

Answer the following questions in Sanskrit : **7**

सम्प्रति विविधाः विश्वविद्यालयाः सुप्रसिद्धाः सन्ति । तेषु केचन एतादशाः सन्ति यत्र अध्ययनार्थ प्रवेश प्राप्य छात्रः देशे एतादशाः बहवः विश्वविद्यालयाः आसन् । तत्र विद्याध्ययनाथ दूरात् देशात् समागत्य प्रवेश लब्धवा छात्राः स्वात्मानं धन्यं मन्यन्ते स्म । एषु एकतमः वलभी विश्वविद्यालयः । मगधराज्ये यथा नालंदा आसीत् तथैव अत्र गुर्जरप्रदेशे वलभी आसीत् । अत्राथि सुदूरात् देशात् जनाः अध्ययनाय आगच्छन्ति स्म । अद्यत्वे अस्मीदये गुर्जरप्रदेशे वर्तमाने भावनगरे जनपदे । वलभीनामक यदेकम् उपनगर वर्तते, तत्रैव प्राचीनकाले वलभी विश्वविद्यालयः आसीत् ।

**प्रश्ना :**

(i) सम्प्रति के सुप्रसिद्धाः सन्ति ?

(ii) सुप्रसिद्धेषु विश्वविद्यालयेषु अध्ययनार्थ प्रवेशं प्राप्य छात्रः स्वात्मानं कीदृशं मन्यते स्म ?

(iii) पुराकाले विश्वविद्यालये छात्राः कस्मात् आगत्य प्रवेशं लब्धन्ते स्म ?

(iv) दूरात् देशात् छात्राः किमर्थं समागच्छन्ति स्म ?

(v) गुर्जरराज्ये किं नामकं प्रसिद्धं विद्यास्थानम् आसीत् ?

(vi) मगध-राज्ये कः विश्वविद्यालयः आसीत् ?

(vii) नालंदा विद्यास्थानं कस्मिन् प्रदेशे आसीत् ?

(B) સંસ્કૃત વાક્યરચનામાં પદક્રમની વિશેષતા ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

Explain the speciality of पदक्रम in Sanskrit sentence with example. **7**

7. નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

Answer the following questions :

(A) કૃદંત એટલે શું ? કૃદન્તના પ્રકાર જણાવી, સંબંધક ભૂતકૃદંત ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

What is कृदन्त ? State types of कृदन्त. What is संबंधक भूतकृदन्त ? Explain with illustration. **7**

(B) વર્તમાનકાળ પરસ્મૈપદના પ્રત્યય લખી ગમ્ ધાતુના રૂપ લખો.

Recognition of forms परस्मैपद् present tense. Write the form of गम्. **7**

8. (A) शाला (સ્ત્રી.)ના રૂપ લખો.

Write form of शाला (स्त्री.) **7**

(B) સંધિ એટલે શું ? સ્વર સંધિની ઉદાહરણ સહિતની સમજૂતી આપો.

What is संधि ? Explain स्वर संधि with illustrations. **7**

## વિભાગ – II

9. નીચેનામાંથી કોઈપણ **8** પ્રશ્નોના જવાબ ટૂંકમાં આપો :

Answer any **8** questions from the following questions : **8**

(1) સંસ્કૃત આયોગ ક્યારે અસ્તિત્વમાં આવ્યું ?

When did the Sanskrit Commission come into existence ?

(2) સંસ્કૃત ભાષાના સામાયિકોના બે નામ લખો.

Write the two names of Sanskrit language.

(3) વિશિષ્ટ હેતુ એટલે શું ?

What is the specific objective ?

(4) બ્લૂમે હેતુઓને કયા ત્રણ ક્ષેત્રોમાં વહેંચ્યા છે ?

In which three dimensions Bloom has categorized objectives ?

(5) સંસ્કૃત ભાષામાં આપણો રાષ્ટ્રીય મુદ્રાલેખ કયો છે ?

What is our National Motto in Sanskrit Language ?

(6) વિદ્યાર્થી છંદોબદ્ધ ગાન કરે આ પ્રવૃત્તિ કયા હેતુ સાથે સંકળાયેલ છે ?

Students become able to sing with rhythm. These activities are related with which objective ?

(7) પાઠ આયોજનના પ્રકાર કયા-કયા છે ?

What are the types of lesson planning ?

(8) પડઘા પ્રશ્ન એટલે શું ? ઉદાહરણ આપો.

What is the eco-questions ? Give an example.

(9) આગમન-નિગમન પદ્ધતિના મહત્ત્વના બે મુદ્દા લખો.

Write down two important points of the Inductive-Deductive method.

(10) વાર્ષિક આયોજન એટલે શું ?

Write the meaning of annual lesson planning.

(11) કા.પા. કાર્યની અસરકારકતા વધારવાના બે મુદ્દા લખો.

Write any two points which increase effectiveness of Black-Board Work.

(12) સંસ્કૃતમાં ઉષ્માક્ષર જણાવો.

State उष्माक्षर in Sanskrit.

(13) माला केन विधायति ?

(14) नालंदा विद्यास्थानं कस्मिन् प्रदेशे आसीत् ?

(15) वेदाङ्गानि सति सन्ति ?

(16) વ્યંજન એટલે શું ?

What is the व्यंजन ?

(17) માતૃભાષામાં અનુવાદ કરો.

तक्षकस्य विषं दन्ते भक्षिकायाञ्च मस्तके ।

Translate into mother tongue :
तक्षकस्य विषं दन्ते भक्षिकायाञ्च मस्तके ।

(18) રૂપ ઓળખાવો : गणेशाय

Recognise the form : गणेशाय

(19) गम् ધાતુનું हेत्वर्थ भूतकृदन्त લખો.

Write the हेत्वर्थ भूतकृदन्त of गम् धातु

(20) षोड्श એટલે શું ?

What is षोड्श ?

(21) मत्यै કઈ વિભક્તિનું રૂપ છે ?

How recognition of the case मत्यै is ?

(22) સંખ્યા પૂરક શબ્દ લખો : 8

Write संख्यापूरक word in Sanskrit : 8.

---